

IIO TEZKOR BO`LINMALARINING NOMUSGA TEGISH JINOYATLARINI FOSH ETISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH

Mustafoyev Dilshodbek Shuhrat o'g'li

IV Akademiyasi 3-kurs kursanti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada IIO tezkor bo'linmalari ushbu jinoyatlarni fosh etishda va ularga qarshi kurashish, surishtiruvchi va tergovchilarga yuklatilgan vazifalarni samarali amalga oshirishlari uchun munosib shart-sharoitlar yaratish, Jinsiy erkinlik, jinsiy zo'ravonlik va uning oldini olish haqida so`z boradi.*

Kalit so`zlar: *zo`ravonlik, tergov, fuqaro, jinsiy erkinlik, huquq, qonun, mas`uliyat, himoya.*

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ichki ishlar organlarining faoliyati samaradorligini tubdan oshirish, jamoat tartibini, fuqarolar huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilishni ta'minlashda ularning mas'uliyatini kuchaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2017-yil 10-apreldagi PF-5005-son Farmoniga muvofiq, shuningdek qonuniylikni ta'minlash, jinoyatlarni o'z vaqtida fosh etish, har tomonlama, to'la va xolisona tergov qilish, javobgarlikning muqarrarligi prinsipini so'zsiz amalga oshirishning samarali mexanizmlarini yaratish maqsadida:

1. Jinoyatlarni tergov qilish samaradorligini oshirishning quyidagi asosiy yo'nalishlarini amalga oshirish O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi va uning hududiy bo'linmalarining eng muhim vazifasi deb hisoblansin:

birinchidan, jinoyat sodir etgan har bir shaxsga adolatli jazo berilishi va aybi bo'lmagan hech bir shaxs javobgarlikka tortilmasligini kafolatlovchi jinoyat-protsessual normasini qat'iy ta'minlash;

ikkinchidan, jinoyatlarni o'z vaqtida fosh etish, har tomonlama, to'la va xolisona tergov qilish, surishtiruv va dastlabki tergovni amalga oshirishda fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlari ustunligiga, ularning sha'ni va qadr-qimmatini hurmat qilinishiga so'zsiz rioya qilish;

uchinchidan, surishtiruvchi va tergovchilarning chinakam protsessual mustaqilligini ta'minlash, ularga nisbatan noqonuniy ta'sir ko'rsatish hamda faoliyatiga asossiz aralashishga yo'l qo'ymaslik;

to'rtinchidan, surishtiruvchi va tergovchilarga yuklatilgan vazifalarni samarali amalga oshirishlari uchun munosib shart-sharoitlar yaratish, ularning moddiy va ijtimoiy ta'minoti masalalarini hal etish;

beshinchidan, ichki ishlar organlarining ekspert-kriminalistika bo'linmalari faoliyatiga ilg'or kriminalistik va ilmiy-texnik vositalarni, shuningdek ishlashning zamonaviy shakl va uslublarini keng joriy etish.

Nomusga tegish jinoyatlari jamiyat uchun jiddiy muammo bo'lib, qurbonlarning ruhiy va jismoniy sog'lig'iga og'ir zarar yetkazadi. IIO tezkor bo'linmalari ushbu jinoyatlarni fosh etishda va ularga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi. Ularning faoliyatini samarali tashkil etish uchun quyidagi strategiyalar tavsiya etiladi:

1. Axborot Yig'ish va Tahlil:

- Jinoyatlarning tendentsiyalarini tahlil qilish: Nomusga tegish jinoyatlarining turlari, vaqt, joy, qurbonlarning profili va jinoyatchilarning xususiyatlari bo'yicha tahlil o'tkazish.

- Xavf guruhlarini aniqlash: Nomusga tegish jinoyatlar sodir bo'lish ehtimoli yuqori bo'lgan guruhlar va joylarni aniqlash, masalan, maktab o'quvchilari, kam ta'minlangan oilalar, migrantlar, alkogolizm va giyohvandlik bilan og'riganlar.

- Ishonchli manbalarni jalb qilish: Nomusga tegish jinoyatlar to'g'risida xabar beradigan shaxslarni jalb qilish va ularning xavfsizligini ta'minlash.

- Jamoatchilik bilan hamkorlik: Jamoatchilikni nomusga tegish jinoyatlarining xavfi haqida xabardor qilish, ularni xabar berishga undash.

2. Profilaktika Choralarini Amalga Oshirish:

- Jinsiy erkinlikka qarshi jinoyatlarga qarshi targ'ibot ishlarini olib borish: Jamoatchilikni jinsiy zo'ravonlikning oqibatlarini, huquqiy javobgarlik va yordam olish imkoniyatlari haqida xabardor qilish.

- Maktab o'quvchilari va yoshlar orasida profilaktika ishlarini olib borish: Jinsiy erkinlik, jinsiy zo'ravonlik va uning oldini olish haqida bolalarni xabardor qilish, ularga o'z huquqlari va xavfsizlik choralari o'rgatish.

- Oilaviy muhitda profilaktika ishlarini olib borish: Ota-onalarni bolalariga jinsiy erkinlik va jinsiy zo'ravonlikning xavfi haqida o'rgatish, ularga bolalar bilan suhbatlashishning to'g'ri usullarini o'rgatish.

- Jinsiy zo'ravonlik qurbonlariga yordam berish: Jinsiy zo'ravonlik qurbonlariga psixologik va tibbiy yordam ko'rsatish, ularga huquqiy maslahat berish, ularni himoya qilish.

3. Tezkor Qidiruv Ishlarini Amalga Oshirish:

- Tezkor guruhlarini tashkil etish: Nomusga tegish jinoyatlarini tergov qilish va jinoyatchilarni qo'lga olish uchun tezkor guruhlarini yaratish.

- Jinoyatlarni tergov qilish: Sodir etilgan jinoyatlarni tergov qilish, jinoyatchilarni qo'lga olish, ularga qarshi guvohlarni himoya qilish.

- Tezkor tadbirlar: Nomusga tegish jinoyatlarining oldini olish va jinoyatchilarni qo'lga olish uchun tezkor tadbirlarni amalga oshirish.
- Jinoyatchilarga qarshi qonunchilikni takomillashtirish: Nomusga tegish jinoyatlar uchun jazolarni kuchaytirish, qonunlarni takomillashtirish.
- Elektron kuzatuv tizimlari: Nomusga tegish jinoyatlar sodir bo'lish ehtimoli yuqori bo'lgan joylarni kuzatish, jinoyatchilarni aniqlash va jinoyatlarni sodir etish rejalari haqida ma'lumot olish uchun elektron kuzatuv tizimlaridan foydalanish.

Nomusga tegish jinoyatlar haqidagi ma'lumotlarni tahlil qilish, jinoyatchilarning xususiyatlarini aniqlash, jinoyatlarni bashorat qilish va ularga qarshi samarali choralar ko'rish darkor.